

20240422 AD De welpjes van het kalifaat zitten hier weer gewoon in de schoolbanken

https://www.ad.nl/binnenland/de-welpjes-van-het-kalifaat-zitten-hier-weer-gewoon-in-de-schoolbanken~a254f0cd/?cb=b22924f6-c006-4257-b1f3-109b47fccafc&auth_rd=1%3Fcb%3Df6138a7d-8894-4847-89b9-9f92afc59cfa&auth_rd=1?cb=252b5a0a-15ed-43d2-bfec-73fd2944e135&auth_rd=1?cb=372a9493-e20d-43a6-bac1-62b5e9adcad7&auth_rd=1

De ‘welpjes van het kalifaat’ zitten hier weer gewoon in de schoolbanken

Tientallen Nederlandse kinderen woonden jarenlang in het kalifaat van terreurgroep IS. Hoe gaat het met ze, nu ze hier terug zijn? En kunnen ze ooit een gevaar vormen? „Deze kinderen hebben veel meegemaakt”, stellen begeleiders.

Cyril Rosman 22-04-24, 11:30 Laatste update: 22-04-24, 13:20

‘Krijg ik mijn echte dochter wel weer terug?’, vroeg Jeremy Lynch uit Rotterdam zich af. „Toen ze nog niet zo lang terug was uit Syrië was ze angstig, ze durfde hier de straat nog niet uit.” Het meisje was 11 jaar toen ze terugkwam en bedekte haar hele lichaam, zoals dat moest van de jihadisten van IS. „Niemand mocht haar enkels zien. En iedere keer als er een vliegtuig overkwam, deed ze haar handen tegen haar oren.” Bang als ze was voor vallende bommen.

De dochter van Jeremy is een van de meer dan tweehonderd Nederlandse kinderen die jarenlang in het kalifaat van IS leefden. Ze werden er mee naartoe genomen door hun geradicaliseerde ouders of werden daar verwekt, als nieuwe ‘welpjes van het kalifaat’. In het geval van Jeremy nam zijn ex-vrouw hun jonge dochter mee, zonder toestemming.

Inmiddels zijn tientallen van die IS-kinderen terug in Nederland. Hoe het met hen gaat, is belangrijk voor de kinderen zelf én is van belang voor de maatschappij. Zullen hun jonge jaren vol (oorlogs)trauma’s en IS-propaganda hen ooit tot een gevaar voor ons land maken?

Maar eerst wat vooraf ging.

Nadat in 2011 de burgeroorlog in Syrië ontbrandt, volgen duizenden geradicaliseerde Europese jonge mannen en vrouwen de lokroep van het kalifaat. Op de vlucht voor hun verleden of op zoek naar een radicaalislamitische toekomst sluiten ze zich aan bij jihadistische terreurgroepen als IS en Jabhat al-Nusra. Groepen die in de volgende jaren ontelbare gruwelen begaan in Syrië en aanslagen zullen plegen in Europa.

IS verwelkomt de Europese jihadisten in hun nieuwe kalifaat, dat ze in 2014 uitroepen in een deel van Syrië en Irak: de vaders als strijder, de moeders als huisvrouw, de kinderen als de welpjes van het kalifaat. Zo'n driehonderd Nederlanders gaan die kant op. Maar de koortsdroom van de jihadisten gaat na een paar jaar ten onder in bloed, rook en vuur. De verslagen IS-strijders belanden in Syrische en Koerdische gevangenschappen. Hun vrouwen en kinderen in detentiekampen.

Veiligheidsrisico

De Nederlandse overheid ziet hen als een veiligheidsrisico en hoopt dat ze daar blijven. En de kinderen? „We hebben hier geen behoefte aan tikkende tijdbommen”, zegt VVD-Kamerlid Antoinette Laan in 2019. Zouden getraumatiseerde kalifaatkinderen, eenmaal in Europa, zelf uitgroeien tot terroristen? Kinderen die allicht zijn opgevoed met IS-propaganda, met onthoofdingsvideo's, oproepen tot aanslagen in Europa.

De vrouwen zelf willen wél terug, ze spannen vanuit de Syrische kampen juridische procedures aan tegen de staat. Uiteindelijk ziet het kabinet zich door rechterlijke uitspraken gedwongen de vrouwen en hun kinderen op te halen. In november 2022 landt het (voorlopig) laatste vliegtuig in Nederland. Het brengt het totaal aantal teruggekeerde kinderen op 74, aldus de Raad voor de Kinderbescherming. Ze waren bij terugkomst tussen de 0 en 15 jaar.

300 uitreizigers

Volgens inlichtingendienst AIVD zijn er sinds 2012 circa 300 Nederlandse jihadisten naar Syrië en Irak gereisd. Een derde van hen is vrouw. Van die

300 volwassenen zijn er 115 in Syrië of Irak overleden en zijn er 90 weer terug in Nederland. De rest zit in Syrië in een gevangenis, leeft er nog steeds bij een jihadistische groep of is naar een ander land dan Nederland gereisd. Volgens de AIVD zijn er 30 Nederlandse kinderen omgekomen in Syrië en Irak en zijn er nog zo'n 140 kinderen met een Nederlandse IS-ouder ergens in die regio

Hoe vergaat het hen? Veel families willen daar niet over praten. Enkele (groot)ouders en onderzoekers willen wel wat vertellen.

Zoals Jeremy Lynch, over zijn teruggekeerde dochter: „Het gaat goed met haar. Ik zie een normale puber, die goede cijfers haalt op het vmbo en van wie je niet zou zeggen dat ze jaren in een oorlog heeft gezeten.” Het meisje werd in 2015 samen met haar halfbroer door Jeremy's ex-vrouw Crisolita meegenomen naar Syrië. Jeremy wist van niks. Ze was toen 5, ze zou er zes jaar blijven.

Crisolita trouwde in Syrië met een jihadist uit Nederland, met hem kreeg ze nog twee kinderen. Ze bleven bij IS tot de laatste strijders werden omsingeld bij de plaats Baghouz. Na de nederlaag van IS belandden ze in het detentiekamp Al Hol in Noord-Syrië. „Er is uw kinderen veel overkomen in Syrië, ze hebben fysiek veel moeten lijden”, stelde de rechtbank, zonder in detail te treden, in de eerder dit jaar gevoerde rechtszaak tegen Crisolita.

Jeremy's dochter werd na terugkomst uit Syrië in een gezinsvervangend tehuis geplaatst. Daar bleef ze 1,5 jaar. „Ze had een leerachterstand, kon geen klok kijken. Ze kreeg therapie voor haar angsten.” Het contact met haar vader werd langzaam weer opgebouwd. „Nu woont ze continu bij mij. Ze staat niet meer onder toezicht van jeugdbescherming.”

Gevangenis

Het is een vast traject. Als een IS-vrouw terugkeert, wordt ze vastgezet op de terrorismeafdeling van de gevangenis in Zwolle. Indien de rechtbank bewezen acht dat ze onderdeel uitmaakte van IS krijgt ze doorgaans enkele jaren celstraf, meestal een flink deel voorwaardelijk. De kinderen worden in

eerste instantie opgevangen in jeugdzorginstellingen. De Raad voor de Kinderbescherming vraagt de rechtbank om de kinderen onder toezicht te stellen, waarna het kind een jeugdbeschermer krijgt toegewezen.

In de eerste drie maanden na terugkeer zag de jeugdbescherming dat de kinderen trauma's hadden en 'de vaardigheden misten om in een volledig nieuwe maatschappij te functioneren'. Kwam nog bij dat ze van hun moeder werden gescheiden. „Ze komen in een andere wereld. Ze zijn verwonderd door nieuwe indrukken: een bed, een warme douche, een wasmachine”, legt een woordvoerder van Jeugdbescherming West uit, die de kinderen begeleidt.

Ze zijn verwonderd door nieuwe indrukken: een bed, een warme douche, een wasmachine

In die eerste maanden wordt bekeken welke hulp een kind nodig heeft en of ze na drie maanden door familie kunnen worden opgevangen.

Jeugdbescherming West, nog betrokken bij 59 teruggekeerde kinderen, meldt dat de ene helft bij familie woont en de andere helft in een jeugdinstelling. „Het is van belang dat kinderen zo 'thuis' mogelijk opgroeien. De mogelijkheden worden standaard onderzocht, waarbij familieleden worden gescreend als pleegoudergezin”, stelt een woordvoerder.

'Gewone kinderdingen'

Jo Becker, directeur van de kinderrechtenafdeling van Human Rights Watch, deed onderzoek naar honderd Europese kinderen die uit Syrië zijn teruggekeerd. De onderzoekers spraken met ouders, familieleden, hulpverleners en leraren. Haar conclusie: „Het zijn gewone kinderen die gewone kinderdingen doen. Sommigen hebben nachtmerries, maar slechts 4 procent van de mensen die we spraken gaf aan dat een kind echt problemen had.”

Becker zag geen 'tikkende tijdbommen', waar VVD-politicus Laan voor vreesde. „We hebben niemand gesproken die zich zorgen maakte over

radicalisering. De meeste kinderen gaan gewoon naar school. Kinderen passen zich doorgaans heel snel aan nieuwe omstandigheden aan. Hoe jonger, hoe sneller ze dat doen.”

Een Nederlandse opa van twee teruggekeerde kinderen is nog duidelijker. „Tikkende tijdbommen? Dat is echt bullshit”, zegt hij beslist. Zijn dochter vertrok naar Syrië en kreeg daar twee kinderen met een IS-strijder. Na jaren kwamen moeder en kinderen terug naar Nederland, een paar maanden later trokken de kinderen bij opa in. „Ik was verbaasd hoe snel ze zich aan Nederland aanpassen.” Hun moeder is inmiddels weer vrij, ze heeft haar celstraf erop zitten. „Die is hier elke dag en brengt haar kinderen naar school. Ze is nog op zoek naar eigen woonruimte, pas dan kunnen de kinderen weer echt bij haar gaan wonen.”

Maar vertellen de families een eerlijk verhaal? Het kan in hun belang zijn te zeggen dat het goed gaat, vanwege de bemoeienis van Jeugdbescherming. En het kan zijn dat ze dingen verzwijgen. Ook Human Rights Watch is geen volledig objectieve bron, de organisatie pleit al jaren voor het terughalen van kinderen uit Syrië.

Deze kinderen hebben ervaringen waarbij we ons eigenlijk geen voorstelling kunnen maken

Jeugdbescherming West kan er, vanwege privacy, maar deels op ingaan. Wel wil een woordvoerder ‘benadrukken dat de zorgbehoefte van elk individueel kind anders is’. „Wat we kunnen zeggen is dat de kinderen veel hebben meegemaakt: leven in oorlogsgebied, leven in gevangenschap en het verlies van hun vaste hechtingspersoon bij aankomst in Nederland. Ze hebben ervaringen waarbij we ons eigenlijk geen voorstelling kunnen maken.”

De kinderen hebben ‘echt tijd nodig om hier te landen’, stelt de woordvoerder. „We zien, in zijn algemeenheid, dat de kinderen leergierig zijn en de Nederlandse taal snel oppikken. Alle aandacht is erop gericht om

de juiste hulp in te zetten die nodig is voor het verwerken van hun ervaringen en ze veilig op te laten groeien.”

Maar ondanks alle hulp speelt er een grote onzekerheid. De staat wil van teruggekeerde vrouwen met een dubbel paspoort de Nederlandse nationaliteit afpakken. Dat betekent voor veel moeders na de gevangenis een illegaal bestaan in Nederland of een verhuizing naar het buitenland. Met óf zonder hun kinderen.

De kinderen begrijpen niet waarom hun moeders behandeld worden als zware criminelen

Het zorgt voor veel stress, weet Ad Corten van het platform ‘Kinderen terug uit het kalifaat’. „De kinderen begrijpen niet waarom hun moeders behandeld worden als zware criminelen.” Corten gaat ervan uit dat ‘de kinderen de rest van hun leven in Nederland zullen blijven’. „De maatschappij heeft er dus belang bij dat zij vertrouwen krijgen in onze overheid en zich ontwikkelen tot normale burgers. We moeten voorkomen dat zij later in dezelfde fouten vervallen als hun ouders.”

Als ze blijven, volgt een nieuwe uitdaging: de meeste kinderen zijn jong, dus wat gebeurt er als ze zich als pubers meer bewust worden van hun achtergrond? Als ze erachter komen dat hun overleden vader lid was van een terroristische organisatie? Of nog in Syrië in een gevangenis zit?

Om dat in de gaten te houden loopt er, zo meldt de Raad voor de Kinderbescherming, een wetenschappelijk onderzoek. „Daarin worden de kinderen op vrijwillige basis op vaste momenten onderzocht. Stel dat een trauma zich op latere leeftijd openbaart, dan is het goed dat familie, scholen of hulpverlening daar alert op zijn.”

De opa van de twee teruggekeerde kinderen vertelt: „Alle moeders hebben in de gevangenis hun levensverhaal opgeschreven. Het is onderdeel van het begeleidingsprogramma. Zodat hun kinderen later antwoorden krijgen op hun vragen: waar heb ik gewoond? wie is mijn vader?”

Jeremy's puberdochter woont nu dus weer bij haar vader. Haar twee halfbroers en halfzusje van 16, 7 en 6 jaar verblijven nog in een gezinsvervangend tehuis. Moeder Crisolita zit nog tot halverwege dit jaar vast, zij werd door de rechtbank Rotterdam veroordeeld tot drie jaar, waarvan vijftien maanden voorwaardelijk.

Haar ex blijft woedend over haar beslissing hun dochter mee te nemen naar Syrië. „Ik heb mijn kind zes jaar niet gezien. Zes jaar. En al die tijd is ze in een oorlogsgebied geweest.” Daar heeft Crisolita 'vergiftiging voor gevraagd', vertelde ze begin februari huilend in de rechtbank. „Je wilt je kinderen niet in gevaar brengen. Ik had een verkeerd beeld van wat ik in Syrië kon verwachten. Ik heb er veel spijt van.”